

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور

۲۵. بخش هوا-فضا

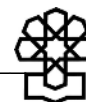
معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین

کد موضوعی: ۲۸۰
شماره مسلسل: ۱۳۴۱۱
دی‌ماه ۱۳۹۲

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۳	بررسی بودجه هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳
۱۱	نتیجه گیری
۱۲	پیشنهادها

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور

۲۵. بخش هوا - فضا

چکیده

صنعت هوافضا یکی از فناوری‌های نوین و رو به رشد دنیا به‌شمار می‌رود که افزایش سهم این صنعت و مهمتر از آن سرریز فناوری‌های حاصل شده از آن، هوافضا را به یکی از اولویت‌های راهبردی کشورهای تبدیل کرده است و یکی از معدود فناوری‌هایی است که پیشرفت در آن علاوه بر توسعه علمی و اقتصادی، دارای نتایج مثبتی همچون افزایش عزت و افتخار ملی نیز هست. جمهوری اسلامی ایران نیز با بهره‌گیری از توان نیروی فنی - مهندسی و فرصت‌های به‌دست آمده از تحریم سال‌های گذشته، توانسته در دو بخش هوانوردی و خصوصاً فضایی به موفقیت‌های چشمگیری دست یابد و نشان‌دهنده این است که سیاست‌های کلان کشور به هوافضا توجه کافی دارد. توجه به این حوزه مهم و حیاتی در مواد (۴۷) و (۱۶۱) برنامه پنجم توسعه مدنظر قرار گرفته است. این گزارش با بررسی اعتبارات و درآمدهای بخش هوافضای کشور در امور غیردفاعی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ و مقایسه آن با لایحه بودجه سال ۱۳۹۲، به ارائه راهکارهایی در بخش هوافضا می‌پردازد.

در مجموع اعتبار حوزه هوافضا دولت در سال ۱۳۹۳، ۵۳۴/۴ میلیارد تومان می‌باشد که نسبت به سال ۱۳۹۲، حدود ۴ درصد کاهش داشته است.

براساس بررسی‌های انجام شده، اعتبارات بخش فضایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳، ۱۸۱/۴ میلیارد تومان پیش‌بینی شده است که نسبت به لایحه سال ۱۳۹۲ که ۱۵۹/۸ میلیارد بود، از رشد ۱۳/۵ درصدی برخوردار است. اعتبار بخش هوانوردی (هوایی) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳، ۵۶/۸ میلیارد تومان پیش‌بینی شده که نسبت به سال گذشته خود، حدود ۱۳/۳ درصد کاهش نشان می‌دهد. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲، مجموع درآمد پیش‌بینی شده برای حوزه هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳، نسبت به سال ۱۳۹۲، بیش از ۱۸/۴ درصد رشد داشته است که بخش فضایی، ۱۸/۲۷ درصد و بخش هوانوردی نیز ۲۱/۳ درصد رشد را نشان می‌دهد.

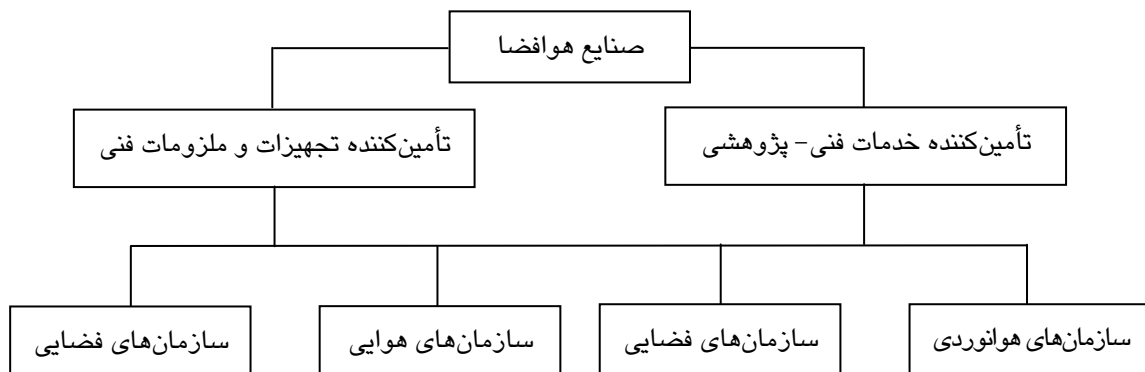
علیرغم افزایش ۱۳/۵ درصدی بودجه بخش فضایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳، به نظر می‌رسد تحقق اهداف مندرج در ماده (۴۷) برنامه پنجم توسعه که به حفظ نقاطمداری متعلق به کشورمان اختصاص دارد ممکن نباشد و لازم است دولت مشخص کند که برنامه‌اش برای تحقق

این اهداف چیست؟ در بخش هوانوردی نیز با ملاحظه تکلیف قانون برنامه پنجم در بند «د» ماده (۱۶۱) همچون بروزرسانی سامانه‌های هوانوردی، شایسته است مشخص شود که دولت با این بودجه در سایر بخش‌ها همچون ساخت هواپیمای تجاری و همچنین توسعه صنعت هوانوردی عمومی چه برنامه‌ای دارد.

مقدمه

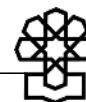
صنایع هوافضا ایران به دو حوزه هوانوردی^۱ (هوایی) که در زیر خط جو^۲ (ارتفاع ۸۵ تا ۱۰۰ کیلومتر) و همچنین فضایی که در ارتفاع بالای ۱۰۰ کیلومتر فعالیت دارند، تقسیم‌بندی می‌شوند. هر یک از این صنایع به‌طور جداگانه در دو بخش ارائه خدمات فنی - پژوهشی و همچنین ارائه تجهیزات و ملزومات فیزیکی بخش هوایی و فضایی قابل طبقه‌بندی هستند. نمودار، نحوه طبقه‌بندی صنایع هوافضا را از دو منظر فوق نشان می‌دهد.

نمودار طبقه‌بندی حوزه هوافضا

صنعت فضایی ایران فعالیت خود را پس از جنگ تحمیلی و در اثنای آن (دهه ۶۰ شمسی) با پیاده‌سازی مهندسی معکوس و ساخت موشک‌های دوربرد آغاز کرد که نقطه عطفی در پیشبرد اهداف فضایی کشور به‌شمار می‌آمد. این صنعت راهبردی در دهه ۷۰ شمسی از حوزه مهندسی معکوس به دفاتر طراحی بومی ارتقا داده شد. با عنایت به تجربه حدود بیست ساله کشور در بخش پرتاب‌گرها، در دهه ۸۰ شمسی توجه به پتانسیل‌های کشور در طراحی ماهواره و ماهواره برهائی با قابلیت حمل محموله‌های فضایی و به‌عبارتی دیگر، کاربرد غیردفاعی این بخش افزایش یافت و

۱. ایران یکی از کشورهای برتر دنیا در زمینه طراحی ماهواره، ماهواره‌بر و ایستگاه پرتاب زمینی به شکل بومی است و در حوزه ارسال کاوشگر (موجود زنده) به فضا نیز از پیشرفت قابل قبولی برخوردار شده است.

اکنون پس از گذشت حدود سه دهه از پیشبرد فناوری فضایی کشور، جایگاه ایران در بین کشورهای صاحب نام بخش فضایی قابل توجه است.^۱ مطالعه اسناد بالادستی کشور همچون برنامه پنجم توسعه، سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ و همچنین سند جامع توسعه هوافضا نیز که اخیراً به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسیده است، نشان از توجه ویژه کشور به این حوزه دارد. هرچند بنا به سیاست‌های کلان کشور، حوزه هوایی به‌اندازه بخش فضایی از پیشرفت قابل قبول برخوردار نبوده است، اما لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ و بررسی ردیف اعتبارات برنامه‌ای و متفرقه بخش هوانوردی، نشان از توجه سیاستگذاران به حوزه هوانوردی دارد. اهمیت صنعت هوافضا در کشور از آنجا ناشی می‌شود که علاوه بر کسب عزت و افتخار ملی، نتایج تحقیق و توسعه این صنعت مستقیماً و یا به شکل غیرمستقیم در توسعه شاخه‌های دیگر علوم تأثیرگذار است؛ به‌گونه‌ای که این حوزه را در ردیف اولویت‌های (الف) علم و فناوری در نقشه جامع علمی کشور جای داده است و با مطالعه ماده (۴۷) قانون برنامه پنجم توسعه، برخلاف بندهای دیگر این برنامه، به ظرفیت‌سازی و توسعه فعالیت‌های مرتبط با صنایع فضایی و همچنین حفظ نقاط مداری متعلق به جمهوری اسلامی ایران پرداخته شده است.

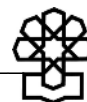
بررسی بودجه هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳

در سال‌های گذشته بودجه بخش هوافضای کشور بنا به دلایلی همچون تخصیص اعتبار لازم برای انجام امور پژوهشی و کاربردی این حوزه و ظرفیت بالای وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در هدایت سازمان‌های دیگر، در ذیل این وزارتخانه قرار داشت. ردیف‌های بودجه مربوط به سازمان فضایی ایران و پژوهشگاه فضایی ایران به شکل مستقل در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ منظور شده بود و پس از آن در سال ۱۳۹۳، شاهد ردیف‌های مستقل در بودجه اعتبارات برنامه‌ای و متفرقه دستگاه‌های مرتبط با حوزه هوافضا هستیم. در جدول ۱، خلاصه بودجه دستگاه‌های اصلی و زیرمجموعه بخش هوافضا در لایحه سال ۱۳۹۳ نشان داده شده است.

جدول ۱. خلاصه بودجه دستگاه‌های اصلی و زیرمجموعه بخش هوافضا در لایحه سال ۱۳۹۳

(میلیون ریال)

درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۳				لایحه سال ۱۳۹۲				عنوان دستگاه
	جمع ۱۳۹۳	تملك دارایی مالی	تملك دارایی سرمایه‌ای	هزینه‌ای	جمع ۱۳۹۲	تملك دارایی مالی	تملك دارایی سرمایه‌ای	هزینه‌ای	
+۱۳/۵۳	۱,۸۱۴,۵۸۳				۱,۵۹۸,۲۶۹				دستگاه‌های فضایی
+۶/۰۴	۵۳,۵۸۳	۰	۲۵,۵۸۳	۲۸,۰۰۰	۵۰,۵۲۸	۰	۲۷,۳۳۶	۲۳,۱۹۲	سازمان فضایی ایران
+۱۳/۵۲	۱,۷۵۱,۰۰۰	۰	۵۱,۰۰۰	۱,۷۰۰,۰۰۰	۱,۵۴۲,۳۹۸	۰	۸,۴۷۲	۱,۵۳۳,۹۲۶	پژوهشگاه فضایی ایران
-۱۳/۲۷	۵۶۸,۰۰۰				۶۵۳,۸۲۹				دستگاه‌های هوانوردی
+۱/۴۴	۴۷۵,۰۰۰	۰	۳۰۰,۰۰۰	۱۷۵,۰۰۰	۴۶۸,۲۵۳	۰	۳۰۷,۶۰۰	۱۶۰,۶۵۳	سازمان هواپیمایی کشوری
+۷۶۸	۴۷۵,۰۰۰	۰	۳۰۰,۰۰۰	۱۷۵,۰۰۰	۵۴,۷۰۰	۰	۵۴,۷۰۰	۰	سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح
-۷۳/۱۵	۲۰,۰۰۰	۰	۲۰,۰۰۰	۰	۷۴,۵۰۰	۰	۷۴,۵۰۰	۰	شرکت سهامی صنایع هواپیماسازی ایران (هسا) از جمله زیرساخت تولید هواپیمای تجاری
+۲۹/۵	۷۳,۰۰۰	۰	۱۶,۰۰۰	۵۷,۰۰۰	۵۶,۳۷۶	۱۶,۰۰۰	۴۰,۳۷۶	۰	مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، برای سازمان فضایی ایران و پژوهشگاه فضایی ایران در مجموع ۱۸۱ میلیارد تومان برای اجرای پروژه‌ها و پوشش هزینه‌های سال آتی تخصیص داده شده است که در مقایسه با رقم سال قبل (۱۵۹/۸ میلیارد تومان)، ۱۳/۶ درصد به بودجه فضایی کشور افزوده شده است.

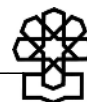
در بخش هوانوردی نیز مبلغ ۵۶/۸ میلیارد تومان بودجه برای سال ۱۳۹۳ در نظر گرفته شده است که در مقایسه با رقم سال ۱۳۹۲ (حدود ۶۵/۴ میلیارد تومان)، حدود ۱۳/۷ درصد از بودجه این حوزه نسبت به سال گذشته کاسته شده است. عمده کاهش این فصل، مربوط به عدم تخصیص بودجه برای سازمان صنایع هوایی و کاهش ۷۰ درصدی بودجه شرکت سهامی صنایع هواپیماسازی (هسا) می‌باشد که به فراهم کردن زیرساخت تولید هواپیمای تجاری فعالیت دارد.

در جدول ۲، بودجه دستگاه‌های حوزه هوافضا براساس برنامه‌های اجرایی و توسعه‌ای نشان داده شده‌اند.

جدول ۲. اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های فضایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳

(میلیون ریال)

درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۳			لایحه سال ۱۳۹۲			عنوان دستگاه
	جمع ۱۳۹۳	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۳۹۲	تملك دارایی	هزینه‌ای	
+۱۳/۶	۱,۷۵۱,۰۰۰	۵۱,۰۰۰	۱,۷۰۰,۰۰۰	۱,۵۴۲,۳۹۸	۸,۴۷۲	۱,۵۳۳,۹۲۶	<u>پژوهشگاه فضایی ایران</u>
+۲۵۱/۶	۲۱,۰۰۰	۲۱,۰۰۰	۰	۵,۹۷۲	۵,۹۷۲	۰	برنامه تحقیقات توسعه‌ای و تدوین راهبردها
+۱۱۰۰	۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۰	۲,۵۰۰	۲,۵۰۰	۰	برنامه توسعه فضاهای علمی و فناوری
+۱۰/۴	۲۹,۰۰۰	۰	۲۹,۰۰۰	۲۶,۲۵۴	۰	۲۶,۲۵۴	برنامه توسعه علوم طبیعی، محض و کاربردی
+۱۱/۴	۵۲,۰۰۰	۰	۵۲,۰۰۰	۴۶,۶۹۱	۰	۴۶,۶۹۱	برنامه تعامل و انتشار علم و فناوری
+۱۰/۵	۱۷۱,۰۰۰	۰	۱۷۱,۰۰۰	۱۵۴,۸۲۲	۰	۱۵۴,۸۲۲	برنامه حمایت از توسعه فناوری هوا-فضا
-	۲۴۰	۰	۲۴۰	۰	۰	۰	برنامه هزینه‌های مربوط به بازنشستگان دولت
+۱۱/۴	۱,۱۹۷,۷۶۰	۰	۱,۱۹۷,۷۶۰	۱,۰۷۵,۵۱۷	۰	۱,۰۷۵,۵۱۷	برنامه پژوهش‌های کاربردی
+۸/۴	۲۵۰,۰۰۰	۰	۲۵۰,۰۰۰	۲۳۰,۶۴۲	۰	۲۳۰,۶۴۲	برنامه توسعه فناوری و کاربردهای فضایی
۰	۶۵,۰۰۰	۰	۶۵,۰۰۰	۶۵,۰۰۰	۰	۶۵,۰۰۰	<u>معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری</u>
۰	۶۵,۰۰۰	۰	۶۵,۰۰۰	۶۵,۰۰۰	۰	۶۵,۰۰۰	برنامه حمایت از توسعه فناوری هوا-فضا
+۶	۵۳,۵۸۳	۲۵,۵۸۳	۲۸,۰۰۰	۵۰,۵۲۸	۲۷,۳۳۶	۲۳,۱۹۲	<u>سازمان فضایی ایران</u>
-	۲,۰۰۰	۰	۲,۰۰۰	۰	۰	۰	برنامه هزینه‌های مربوط به بازنشستگان دولت
+۲۶۰۰	۴,۹۲۵	۴,۹۲۵	۰	۱۸۲	۱۸۲	۰	برنامه ساختمان‌ها و تجهیزات
-۷/۳	۴۶,۶۵۸	۲۰,۶۵۸	۲۶,۰۰۰	۵۰,۳۴۶	۲۷,۱۵۴	۲۳,۱۹۲	برنامه توسعه فناوری و کاربردهای فضایی
+۱۲/۸	۱,۸۶۹,۵۸۳	۷۶,۵۸۳	۱,۷۹۳,۰۰۰	۱,۶۵۷,۹۲۶	۳۵,۸۰۸	۱,۶۲۲,۱۱۸	جمع کل

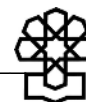
با ملاحظه جدول ۲ مشاهده می‌شود که سهم اعتبارات برنامه‌ای بخش فضایی در سال ۱۳۹۳، از رشد ۱۲/۸ درصدی برخوردار شده است و از مبلغ حدود ۱۶۵/۸ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۲، به حدود ۱,۳۸۷ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۳ رسیده است که نشان از توجه به پروژه‌ها و برنامه‌های کلیدی آتی که تا پایان سال ۱۴۰۴ ملزم به تحقق آنها می‌باشند، دارد. پروژه‌هایی نظیر ساخت پایگاه پرتاب ماهواره و ارسال انسان به فضا.

افزون بر این، در جدول ۱، بودجه سازمان فضایی و پژوهشگاه فضایی، ۱۳/۶ درصد رشد داشته است، اما بودجه برنامه سازمان فضایی ایران، رشد ۶ درصدی را نشان می‌دهد که حاکی از آن است که بودجه برنامه‌ای به غیربرنامه‌ای تخصیص یافته است.

جدول ۳. اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های هوانوردی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳

(میلیون ریال)

درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۳			لایحه سال ۱۳۹۲			عنوان دستگاه
	جمع ۱۳۹۳	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۳۹۲	تملك دارایی	هزینه‌ای	
+۱/۴۴	۴۷۵,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۱۷۵,۰۰۰	۴۶۸,۲۵۳	۳۰۷,۶۰۰	۱۶۰,۶۵۳	<u>سازمان هواپیمایی کشور</u>
-۸۸/۶	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۰	۸۷,۵۵۴	۸۷,۵۵۴	۰	برنامه حمل‌ونقل هوایی
۰	۳,۰۰۰	۰	۳,۰۰۰	۳,۰۰۰	۰	۳,۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی
-۸۷/۸	۴۶۲,۰۰۰	۲۹۰,۰۰۰	۱۷۲,۰۰۰	۳۷۷,۶۹۹	۲۲۰,۰۴۶	۱۵۷,۶۵۳	برنامه حمل‌ونقل هوایی
-۴۲/۷	۵۲۸,۶۳۳	۵۰۸,۸۳۳	۱۹,۸۰۰	۹۲۱,۸۸۸	۹۰۸,۸۸۸	۱۳,۰۰۰	<u>وزارت راه و شهرسازی</u>
-۴۴	۵۰۸,۸۳۲	۵۰۸,۸۳۲	۰	۹۰۸,۸۸۸	۹۰۸,۸۸۸	۰	برنامه حمل‌ونقل هوایی
+۵۲/۳	۱۹,۸۰۰	۰	۱۹,۸۰۰	۱۳,۰۰۰	۰	۱۳,۰۰۰	برنامه راهبری حمل‌ونقل هوایی
+۷۶۸	۴۷۵,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۱۷۵,۰۰۰	۵۴,۷۰۰	۵۴,۷۰۰	۰	<u>سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح</u>
+۷۶۸	۴۷۵,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۱۷۵,۰۰۰	۴۷۵,۰۰۰	۰	۴۷۵,۰۰۰	برنامه ایجاد و توسعه صنایع
-۷۳/۱۵	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۰	۷۴,۵۰۰	۷۴,۵۰۰	۰	شرکت سهامی صنایع هواپیماسازی ایران (هسا) از جمله زیرساخت تولید هواپیمای تجاری
-۷۳/۱۵	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۰	۷۴,۵۰۰	۷۴,۵۰۰	۰	برنامه ایجاد و توسعه صنایع
+۲۹/۵	۷۳,۰۰۰	۱۶,۰۰۰	۵۷,۰۰۰	۵۶,۳۷۶	۱۶,۰۰۰	۴۰,۳۷۶	<u>مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور</u>
-۱۰۰	۰	۰	۰	۵۰	۰	۵۰	برنامه تحقیقات دانشگاهی
+۱۱۸	۳۶,۴۰۰	۰	۳۶,۴۰۰	۱۶,۶۷۱	۰	۱۶,۶۷۱	برنامه آموزش کاردانی
-۳۴	۱۵,۶۰۰	۰	۱۵,۶۰۰	۲۳,۶۵۵	۰	۲۳,۶۵۵	برنامه آموزش کارشناسی
۰	۱۶,۰۰۰	۱۶,۰۰۰	۰	۱۶,۰۰۰	۱۶,۰۰۰	۰	برنامه فضاهای آموزشی و کمک‌آموزشی
-	۵,۰۰۰	۰	۵,۰۰۰	۰	۰	۰	برنامه یارانه غذای دانشجویان
+۱	۱,۵۷۱,۶۳۳	۱,۱۴۴,۸۳۳	۴۲۶,۸۰۰	۱,۵۵۵,۷۳۸	۱,۳۴۱,۷۰۹	۲۱۴,۰۲۹	جمع کل

با توجه به جدول ۳ در بخش هوانوردی، رشد چندانی در اعتبارات برنامه‌ای صورت نگرفته است و رقم بودجه این حوزه از ۱۵۵/۷ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۲، به ۱۵۷/۱ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۳ رسیده است که نشان از رشد یک درصدی در افزایش بودجه اعتبارات برنامه‌ای دارد. توجه به بخش هوانوردی در سنوات گذشته با وجود اهمیت همه‌جانبه آن، کمتر از بخش فضایی بوده است و ملاحظه می‌شود که در بودجه اعتبارات برنامه‌ای هوافضا در سال ۱۳۹۳، رشد بخش فضایی حدود ۱۳ درصد و بخش هوانوردی تنها یک درصد است.

جدول ۴، اعتبارات متمرکز (متفرقه) دستگاه‌های حوزه هوافضا را نشان می‌دهد.

جدول ۴. اعتبارات متفرقه دستگاه‌های مرتبط با حوزه هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳

(میلیون ریال)

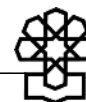
درصد رشد	لایحه بودجه سال ۱۳۹۳			لایحه بودجه سال ۱۳۹۲			عنوان دستگاه
	جمع	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع	تملك دارایی	هزینه‌ای	
+۱۵۵	۱۰۲,۰۰۰	۰	۱۰۲,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۰	۴۰,۰۰۰	سازمان فضایی ایران - هزینه فعالیت‌های فضایی
-۳۸	۹۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰	۱,۴۵۳,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۴۵۳,۰۰۰	سازمان فضایی ایران- اعزام انسان به فضا
۰	۸۰۰,۰۰۰	۷۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۸۰۰,۰۰۰	۷۵۰,۰۰۰	۴۵,۰۰۰	سازمان فضایی ایران- توسعه فناوری و کاربردی فضایی
+۱۰۸	۱۰۰,۰۰۰	۵۲,۰۰۰	۴۸,۰۰۰	۴۸,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۲۳,۰۰۰	سازمان هواپیمایی کشوری هزینه‌های نگهداری و تعمیرات هواپیمای آزمایش استاندارد پرواز و بالا بردن ضریب ایمنی
-۱۸/۷	۱,۹۰۲,۰۰۰	۱,۳۰۲,۰۰۰	۶۰۰,۰۰۰	۲,۳۴۱,۰۰۰	۱,۷۸۰,۰۰۰	۵۶۱,۰۰۰	جمع اعتبارات متفرقه

با توجه به جدول ۴، ۱۵۵ درصد به بودجه متفرقه هزینه فعالیت‌های فضایی افزوده شده است و به‌جای آن، ردیف اعتبار مربوط به اعزام انسان به فضا، از کاهش ۳۸ درصدی برخوردار بوده است. همچنین در مجموع اعتبارات متفرقه‌ای مربوط به توسعه فناوری و کاربردهای فضایی، تغییری ایجاد نشده است و مبلغ لایحه سال ۱۳۹۳ برابر با سال گذشته و معادل ۸۰ میلیارد تومان می‌باشد. اما در بخش هوانوردی، اعتبار مربوط به هزینه‌های نگهداری و تعمیرات هواپیماهای آزمایش استاندارد پرواز و بالا بردن ضریب ایمنی، از حدود ۴/۸ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۲، به ۱۰ میلیارد تومان در لایحه سال ۱۳۹۳ افزایش یافته است که از رشد ۱۰۸ درصدی برخوردار است و نشان از توجه مضاعف به این حوزه در مقایسه با سال قبل است.

در جدول ۵، مجموع درآمدهای در نظر گرفته شده برای حوزه‌های هوافضا نشان داده شده است.

جدول ۵. درآمد دستگاه‌های مرتبط با حوزه هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳

درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۳			لایحه سال ۱۳۹۲			عنوان دستگاه
	جمع ۱۳۹۳	اختصاصی	عمومی	جمع ۱۳۹۲	اختصاصی	عمومی	
+۱۰/۲	۱,۶۰۰,۰۰۰	۱,۶۰۰,۰۰۰	۰	۱,۴۵۰,۰۰۰	۱,۴۵۰,۰۰۰	۰	پژوهشگاه فضایی ایران (درآمد حاصل از خدمات پژوهشی)
-	۱۱۵,۰۰۰	۰	۱۱۵,۰۰۰	۰	۰	۴۵,۰۰۰	سازمان فضایی ایران (درآمد حاصل از فروش و عرضه فعالیت‌های فضایی، همچنین اعطای مجوزهای فضایی)
+۱۸/۲۷	۱,۷۱۵,۰۰۰	۱,۶۰۰,۰۰۰	۱۱۵,۰۰۰	۱,۴۵۰,۰۰۰	۱,۴۵۰,۰۰۰	۴۵,۰۰۰	مجموع درآمدهای بخش فضایی
-	۱,۷۵۲	۰	۱,۷۵۲	۰	۰	۱,۷۷۷	شرکت سهامی صنایع هواپیمایی ایران (صها) - سود سهام ابرازی
-۶۶/۹	۱,۵۷۹	۰	۱,۵۷۹	۴,۷۶۷	۰	۴,۷۶۷	شرکت سهامی صنایع هواپیماسازی ایران (هسا) از جمله زیرساخت تولید هواپیمای تجاری - سود سهام ابرازی
-۲/۸	۹,۵۵۸	۰	۹,۵۵۸	۹,۸۳۵	۰	۹,۸۳۵	سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح - سود سهام ابرازی
+۱۰/۸	۱۰۰,۰۰۰	۰	۱۰۰,۰۰۰	۴۸,۰۰۰	۰	۴۸,۰۰۰	سازمان هواپیمایی کشوری - درآمد حاصل از انجام آزمایش استاندارد دستگاه‌های کمک ناوبری در داخل و خارج از کشور و صدور و تمدید گواهینامه، اجازه‌نامه و پروانه بهره‌برداری هوایی
۰	۱۲,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	۰	۱۲,۰۰۰	۰	۱۲,۰۰۰	مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور - درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی
-۸۴/۴	۵,۰۶۰	۰	۵,۰۶۰	۳۲,۵۲۵	۰	۳۲,۵۲۵	شرکت مادر تخصصی فرودگاه‌های کشور - سود سهام ابرازی
+۲۱/۳	۱۲۹,۹۴۹			۱۰۷,۱۲۷	۰	۱۰۷,۱۲۷	مجموع درآمدهای بخش هوانوردی
+۱۸/۴۸	۱,۸۴۴,۹۴۹			۱,۵۵۷,۱۲۷			جمع کل درآمد حوزه هوافضا

با توجه به جدول ۵، درآمد حاصل از خدمات پژوهشی برای پژوهشگاه هوافضا، ۱۶۰ میلیارد تومان پیش‌بینی شده است که نسبت به سال گذشته ۱۰/۳ درصد رشد نشان می‌دهد. همچنین درآمد پیش‌بینی شده برای سازمان فضایی ایران که متولی اجرای برنامه‌ها و سیاست‌ها به‌شمار می‌رود، ۱۱/۵ میلیارد تومان است که در سال گذشته این رقم درآمدی برای سازمان فوق در نظر گرفته نشده بود. درآمد حاصل از انجام آزمایشات و تمدید و صدور گواهینامه‌های پرواز در سال ۱۳۹۳ از رشد ۱۰۸ درصدی نسبت به سال قبل برای سازمان هواپیمایی کشوری برخوردار است که نشان از افزایش حجم تقاضا برای بهره‌گیری از وسایل پرنده و کسب مجوز و پروانه‌های بهره‌برداری دارد.

در جدول ۶، نمای کلی اعتبارات بخش هوافضا نشان داده شده است.

جدول ۶. نمای کلی اعتبارات بخش هوافضا در سال ۱۳۹۳

سال	اعتبارات متفرقه	اعتبارات برنامه‌ای	جمع اعتبارات	اعتبارات بودجه عمومی	سهم هوافضا از بودجه عمومی (درصد)	درصد رشد
۱۳۹۳	۱,۹۰۲	۳,۴۴۱	۵,۳۴۳	۲,۱۸۷,۹۹۸	۰/۲۴	-۱۵
۱۳۹۲	۲,۳۴۱	۳,۲۱۳	۵,۵۵۴	۱,۹۲۰,۶۹۰	۰/۲۹	-

با توجه به جدول ۶، سهم بودجه هوافضا از بودجه عمومی کشور در سال آتی نسبت به سال ۱۳۹۲ حدود ۱۵ درصد کاهش داشته است.

نتیجه‌گیری

حوزه هوافضا در این گزارش به دو بخش هوانوردی و فضایی تقسیم شده است. بودجه بخش فضایی در لایحه سال ۱۳۹۳ نسبت به سال ۱۳۹۲ از رشد ۱۳/۸ درصدی برخوردار است. علیرغم این افزایش، لازم است که بررسی شود برنامه‌های دولت برای تحقق ماده (۴۷) برنامه پنجم توسعه که بر حفظ نقاطمداری متعلق به کشور تأکید دارد چیست؟ بودجه بخش هوانوردی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ نسبت به سال گذشته، ۱۳/۳ درصد کاهش داشته است. بخش هوانوردی با وجود نقش غیرقابل انکار در توسعه اقتصادی و تأثیر دستاوردهای این بخش در پیشبرد برنامه‌های فضایی، در لوایح سنواتی و برنامه‌های توسعه‌ای توجه شایسته‌ای به آن نمی‌شود. سرمایه‌گذاری و پیشبرد برنامه‌های هوانوردی نظیر هوانوردی عمومی، ساخت هواپیمای تجاری و بهره‌گیری از سامانه‌های نوین ناوبری برخلاف بخش فضایی، بازگشت سرمایه و سودآوری قابل توجهی دارد که باید به آن توجه داشت.

تخصیص مبلغ ۶/۵ میلیارد تومان به معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری در قالب برنامه حمایت از توسعه فناوری هوافضا می‌تواند در چارچوب حمایت از بخش خصوصی و صنایع دانش‌بنیان هوافضا مورد استفاده قرار گیرد که البته اعتبار قابل توجهی نیست و برای توسعه این صنعت باید از منابع صندوق نوآوری و شکوفایی برای حمایت از بخش خصوصی دانش‌بنیان استفاده شود.

پیشنهادهای

حوزه هوافضا در قانون برنامه پنجم توسعه دو ماده مهم (۴۷) و (۱۶۱) (بند «د») به خود اختصاص داده است که هر یک دارای اهمیت ویژه‌ای در بخش‌های هوانوردی و فضایی می‌باشد و لازم است تا بودجه‌های تخصیص یافته، ظرفیت تحقق اهداف مندرج در این مواد را داشته باشد.

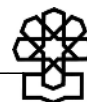
ماده (۴۷) قانون برنامه پنجم توسعه به موضوع راهبردی حفظ نقاط متعلق به کشورمان در مدار زمین‌آهنگ و بسترسازی برای ایجاد و توسعه زیرساخت و صنایع فضایی تأکید دارد؛ بند «د» ماده (۱۶۱) این قانون نیز به ارتقای سیستم‌های نوین ناوبری و بهره‌گیری از فضای جوی در اختیار کشور در بخش هوانوردی اشاره دارد.

هریک از مواد فوق دارای اهدافی است که می‌توان با ذکر برنامه‌های مربوط به آن، اعتبارات بودجه‌ای لازم را برای تحقق آنها لحاظ کرد.

اولویت نخست بخش فضایی، حفظ تنها نقطه‌مداری باقی مانده متعلق به کشور است که لازمه حفظ آن، طراحی، ساخت و پرتاب ماهواره ملی و جاگیری در این نقطه است. بر این اساس لازم است که برنامه دولت در تحقق این هدف و ملاحظات بودجه‌ای آن بررسی شود. با توجه به حساسیت‌های موجود در بحث نقاط‌مداری، جایگزینی اولویت‌های فضایی در این مقطع زمانی اهمیت خاص دارد. به‌عنوان مثال، پروژه اعزام انسان به فضا هرچند دارای اهمیت است، اما در این برهه لازم است تا بودجه تخصیص به این امر، صرف تحقق اهداف ماده (۴۷) قانون برنامه پنجم شود.

دولت برنامه خود را برای حفظ و نگهداری از موقعیت‌مداری متعلق به جمهوری اسلامی ایران با توجه به بودجه پیشنهادی مشخص کند.

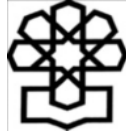
در بخش هوانوردی نیز هدف عمده، تحقق بند «د» ماده (۱۶۱) برنامه پنجم توسعه است که طبق آن تا پایان این برنامه، استفاده از سامانه‌های نوین ناوبری و بهره‌گیری از فضای فرکانسی کشور محقق شود؛ چراکه تأخیر در تحقق اهداف مهم این ماده، علاوه‌بر هدررفت منافع اقتصادی ناشی از درآمد ترانزیتی، منافع مهم دیگری همچون سیاسی و منطقه‌ای را در شناساندن کشور

به‌عنوان فضایی امن برای پروازهای شرق و غرب دنیا را از دست خواهد داد. بنابراین پیشنهاد می‌شود:

– دولت برنامه خود را برای ارتقای ایمنی هواپیماها، پروازها و فرودگاه‌ها و ایجاد و بهره‌برداری از زیرساخت‌های ناوبری جهانی ماهواره‌ای و ساماندهی مجدد فضایی کشور با توجه به بودجه پیشنهادی مشخص کند.

- دولت مشخص کند با این بودجه پیشنهادی چگونه برنامه توسعه صنعت هوانوردی عمومی را محقق خواهد ساخت.

شماره مسلسل: ۱۳۴۱۱

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور ۲۵. بخش هوا - فضا

نام دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین (گروه کمیته هوافضا)

تهیه و تدوین: حسین رفوگرآستانه

ناظر علمی: مهدی فقیهی

همکار: اکبر زین‌العابدینی

متقاضی: کمیسیون صنایع و معادن

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۱۰/۴